

ASPECTE PRIVIND PRELEVĂRILE DIN IMPOZITE INDIRECTE ÎN BUGETUL DE STAT AL REPUBLICII MOLDOVA

Lucia CASTRAVEȚ, Eujenia ROGACI

Universitatea de Stat din Moldova

Impozitele reprezintă instrumente cu caracter istoric și cu intervenții asupra sferei economico-sociale, fiind mereu un mijloc tradițional de formare a veniturilor statului. Acestea reprezintă cea mai importantă resursă financiară a statului și cea mai veche, pe fondul apariției veniturilor publice. În rândul acestora cele mai răspândite sunt impozitele indirecte. Astfel, prelevarea cu caracter obligatoriu, definitiv, pecuniar, fără contraprestație directă și imediată, stabilită conform legii, realizată de către stat sau administrațiile locale, constituie una dintre sursele importante de finanțare a cheltuielilor publice și joacă un rol semnificativ în cadrul bugetului de stat al Republicii Moldova. Acestea reprezintă o sursă considerabilă de venituri necesare statului pentru exercitarea funcțiilor sale. Mai mult decât atât, impozitele indirecte reprezintă sursa fundamentală de generare a veniturilor pentru bugetul de stat al R.Moldova, indiferent de situația economică actuală, constând din acumulări de TVA, accize și taxe vamale.

Cuvinte-cheie: buget de stat, venituri fiscale, impozite indirecte, taxă pe valoarea adăugată, accize, taxe vamale.

ASPECTS OF LEVYING OF INDIRECT TAXES IN THE STATE BUDGET OF REPUBLIC OF MOLDOVA

Taxes are historical instruments and interventions on the economic and social sphere, always a traditional means of income state. These are the most important resource of the state financially and oldest amid the emergence revenue. Among them are the most widespread indirect taxes. Thus, taking binding definitive pecuniary without direct and immediate consideration, determined by law made by the state or local governments, is one of the major sources of financing public expenditure and plays a significant role in the state budget of the Republic of Moldova, as they represent a considerable source of revenue needed by the state to perform its functions. Moreover, indirect taxes are the fundamental source of revenue generation for the Moldovan state budget regardless of the current economic situation, consisting of accumulation of VAT, excise and customs duties.

Keywords: state budget, tax revenues, indirect taxes, value added taxes, excise, customs duties.

Introducere

Impozitele au o istorie strict dependentă de cea a omenirii, ajungând astăzi să fie apreciate drept principala formă a resurselor financiare publice, prin aria de manifestare, prin vechime, dar și prin proporțiile pe care le iau.

Teoriile tradiționale care au la bază originea impozitelor pot fi clasificate în două categorii: cele cu o viziune pur economică și cele care abordează în prim-plan aspecte de rang politic și religios.

Teoriile cu o abordare de tip economic accentuează legătura dintre apariția impozitului și cea a statului, fenomen întâlnit pe fondul apariției economiei agricole sedentare. În condițiile respective, o parte a unei comunități sau o altă comunitate impune plata unui tribut, a unei prelevări obligatorii și de tip regulat [1, p.37].

Pe parcursul secolelor, viziunea asupra impozitelor s-a modificat. Pe măsura evoluției și perfecționării aspectelor teoretice privind impozitarea, s-a produs dezvoltarea conceptuală cu referire la interpretarea noțiunii de „impozit”. Oamenii de știință și participanții publici erau încontinuu în căutarea unor definiții ale acestei noțiuni atât din punct de vedere economic, cât și din punct de vedere juridic.

Adam Smith, părintele economiei politice, explica impozitul drept o povară stabilită de către stat prin legi, unde era indicată mărimea și ordinea plății acestuia. Tot el a formulat teza, potrivit căreia cheltuielile ar fi neproductive, impozitele fiind considerate dăunătoare societății. Paralel, impozitul este considerat ca o cerință vitală, ca necesitate a dezvoltării economico-sociale. Economistul elvețian Jean de Sismondi apreciază impozitul ca un prejudiciu, dar și ca un bine, întrucât serviciile oferite de către stat pe seama prejudiciului respectiv aduc un anumit folos.

Dezvoltarea și îmbunătățirea relațiilor fiscale au dus la apariția unor diverse forme de impozitare și tipuri de impozite, care au propria lor destinație funcțională și diferențe la nivelul impactului acestora asupra proceselor economice. Astfel, impozitele pot fi privite din mai multe puncte de vedere, dar cele mai folosite sunt clasificările tehnice, care le repartizează în două categorii: impozite directe și impozite indirecte [2, p.231].

În literatura de specialitate există abordări diferite cu privire la clasificarea impozitelor în directe și indirecte și definirea trăsăturilor acestora. Cea mai cunoscută abordare definește impozitul indirect ca impozit inclus în prețul bunurilor, mărfurilor și serviciilor, crescând dimensiunea acestuia și într-un final reducând veniturile plătitorilor, ceea ce înseamnă că ele vizează consumul și cheltuielile respective. Aceste impozite sunt suportate efectiv de consumatori, iar, contribuabilii doar le transferă către autoritățile fiscale, subiectul economic reprezentând un intermediar între consumator și visteria guvernului [3, p.108]. Statul, în acest caz, colectează impozitele în mod indirect de la consumator.

Definit în zilele noastre, impozitul evidențiază întâi de toate caracterul forțat al impunerii, după care se accentuează și lipsa legăturii directe între impozit și avantajele de care dispune cetățeanul. În cazul acestor impozite suportatorul efectiv este obligat prin lege să efectueze prelevările respective la buget [4].

Analiza situației privind prelevările din impozite indirecte

În Republica Moldova principalele forme de impozite indirecte sunt reprezentate de taxele de consumație, monopolurile fiscale și taxele vamale. Cea mai populară formă de așezare a impozitelor indirecte este reprezentată de taxele de consumație, unde se regăsesc taxa pe valoare adăugată și accizele. Acestea poartă denumirea de taxe din obișnuință; în fond, acestea sunt impozite în sensul direct, întrucât sunt obligatorii, fără contraprestație și nu dispun de o destinație specială.

În alte state ale lumii sistemul impunerii indirecte include și impozite precum: taxele pentru utilizarea resurselor naturale, impozitul pe bunuri imobiliare, taxele rutiere etc., introduse în dependență de politica fiscală pe care o urmează statul respectiv.

Evoluția sistemului fiscal în Republica Moldova a fost influențată de factorii economici, sociali, dar și de concepțiile politicilor dominante. În urma creării bazei legislative din perioada 1992-1993, începând cu cea de a doua jumătate a anului 1994, Guvernul Republicii Moldova a întreprins măsuri de învioreare a activității agenților economici, dar și măsuri de reducere a presiunii fiscale. Primii pași efectuați au fost orientați către modificarea cotelor de impozitare la unele mărfuri/produse asupra cărora se aplicau accize și anularea completă a acestora la alte mărfuri/produse. De asemenea, prevederile Legii cu privire la taxa pe valoarea adăugată și ale Legii cu privire la accize au dus la evitarea dublei impozitări a producției. Prin urmare, apariția și evoluția impozitelor indirecte se crede a fi un proces durabil și complex, caracteristic atât pentru Republica Moldova, cât și pentru majoritatea statelor europene.

Perfecționarea sistemului de impozite pe consum presupunea în mare parte majorarea sferei de folosire a bazelor pentru servicii, trecerea pe etape la impunerea cu accize a mărfurilor supuse acestora, pe măsura încheierii de acorduri bilaterale și multilaterale cu țările CSI, dar și acordarea de înlesniri fiscale pentru producătorii care realizează exporturi de mărfuri în străinătate.

Sistemul fiscal actual, creat în urma etapelor de trecere de la economia de tip centralizat la economia de piață, necesită a fi adoptat în permanență la noile condiții ale pieței. Într-o varietate de situații se simte lipsa principiilor fiscale, care de fapt stimulează dezvoltarea economică și care sunt aplicate pe larg în întreaga lume. Lipsa principiilor fiscale creează anumite dificultăți pentru producătorii autohtoni și înseamnă, de fapt, un obstacol pentru investițiile locale și străine în cadrul economiei naționale.

În ultima perioadă s-a observat o tendință de creștere a impozitării indirecte, ceea ce se justifică la etapa actuală, întrucât se consideră că trăim într-o lume a consumului, care a luat proporții considerabile de-a lungul evoluției.

Una dintre trăsăturile impozitelor indirecte este faptul că nu influențează veniturile nominale, ci numai veniturile reale, de unde ajungem la concluzia că acestea scad puterea de cumpărare. Așadar, în situația impozitelor indirecte nu se manifestă constrângerea politică, așa cum este în cazul impozitelor directe, ci una economică. Atunci când într-o economie se manifestă un curs ascendent, impozitele indirecte pot înregistra un randament fiscal majorat, însă în situația de criză, când producția și consumul încep să stagneze, încasările pe contul impozitelor indirecte au aceeași evoluție, punând în pericol realizarea echilibrului bugetar sau ducând la sporirea deficitului bugetar.

Impozitele indirecte își manifestă rolul în plan financiar, economic și social. Însă, cel mai mult acestea își lasă amprenta în plan financiar, în sensul că aceste impozite reprezintă principalul mijloc de procurare a resurselor bănești necesare pentru acoperirea cheltuielilor publice. Așa cum arată practica țărilor dezvoltate, prin intermediul acestora se procură aproximativ 80-90% din totalul veniturilor publice.

Din punct de vedere economic, rolul impozitelor indirecte se manifestă prin măsurile pe care le ia statul pentru a lua parte la activitățile economice, acționând prin intermediul acestora, întrucât ele pot fi folosite drept instrumente de schimbare sau de stopare a unor activități economice, de majorare sau de reducere a producerii sau consumului unui tip de produs, de încurajare sau de limitare a comerțului exterior ș.a.

Din punct de vedere social, acestea își manifestă rolul sub diverse aspecte, de unde se desprinde rolul de instrument de repartizare a unei părți din PIB, între clase și pătri sociale, între persoane juridice și persoane fizice etc. [5, p.48].

Așadar, importanța impozitelor indirecte reprezintă un subiect incontestabil nu doar datorită faptului că sunt o importantă sursă de venituri, ci și pentru faptul că au un impact social, promovând astfel un mod de viață sănătos.

Făcând abstracție de dezavantajele pe care le presupun impozitele indirecte, în ultima perioadă importanța acestora este în creștere, întrucât pentru a finanța bugetele lor multe state se bazează anume pe această categorie de impozite. În urma raportului EY „Impozitele indirecte în 2013” s-a constatat că ratele de creștere a TVA au fost destul de puternice, mai cu seamă în Europa [6]. O altă schimbare în acest sens au făcut-o Costa Rica și Norvegia, care au crescut accizele la băuturile răcoritoare. Finlanda a introdus impozitul pe dulciuri și înghețată. Franța nu a rămas în urmă nici ea, introducând astfel o taxă pe băuturile cu adaos de zahăr sau îndulcitori. Motivul pentru care au fost introduse aceste accize a fost creșterea veniturilor, dar criteriile de durabilitate a acestora au intrat și ele în joc. Accizele sunt tot mai mult utilizate pentru a descuraja consumul anumitor produse considerate dăunătoare. În acest context, creșterea accizelor la tutun a dus la o scădere la nivel global a consumului de țigări.

În majoritatea statelor din lume impozitele indirecte ocupă locul de frunte în totalul veniturilor fiscale. Acestea au fost introduse din motivul insuficienței impozitelor directe cauzate de stările de criză, de inflație, șomaj, demonstrând astfel că impozitele directe nu sunt suficiente pentru ca statul să-și îndeplinească funcțiile. Așadar, din acest motiv s-a trecut la impozitarea indirectă suportată de către cetățenii statului prin intermediul prețurilor pe care le achită la procurarea mărfurilor și/sau serviciilor. Prin urmare, se desprinde clar ideea că impozitele indirecte reprezintă impozite de consum, fiind încasate la vânzarea de bunuri sau la acordarea de servicii, fără a se oferi anumite facilități.

Țările dezvoltate și-au instituit sistemele fiscale sub influența diferiților factori, precum economici, sociali, politici. Legătura de dependență care se manifestă între dezvoltarea economică a unui stat și impozitele pe care le aplică asupra diferitelor tipuri de venituri diferă de la un stat la altul și este predispusă să fluctueze. Prin urmare, anumite state au preferat să adopte impozitarea directă, pe când altele au ales impozitarea indirectă, fiind capabile astfel să atingă un nivel asemănător de dezvoltare. Așadar, este destul de greu să se realizeze o comparație a modalității de impunere aleasă cu nivelul de dezvoltare a statelor respective.

Pentru a-și îndeplini eficient funcția fiscală, este important ca impozitele indirecte să fie aplicate la mărfurile de strictă necesitate, deoarece aceste prelevări pot asigura bugetul cu venituri permanente.

Ca și în cazul celorlalte resurse bugetare, impozitele indirecte se varsă la bugetul de stat. Vărsarea acestora se face de către comercianți, industriași, antreprenori și alții, dar sunt suportate efectiv de către consumator, întrucât acestea sunt incluse în prețul de vânzare al bunurilor.

Bugetul de stat joacă un rol semnificativ în economia Republicii Moldova, întrucât este considerat drept cea mai importantă componentă a sistemului bugetar. Astfel, pentru a vedea care este rolul impozitelor indirecte în cadrul bugetului de stat, ar fi relevant ca mai întâi să se analizeze structura veniturilor bugetului de stat (a se vedea Tabelul).

Tabel

Structura veniturilor bugetului de stat al Republicii Moldova în perioada 2013-2015, mil. lei

Indicatori	2013	2014	2015
Veniturile Globale	22 736,6	23 968,8	25 686,3
I. Venituri Curente	19 833,8	21 740,4	23 752,9
<i>1.1 Venituri Fiscale</i>	<i>17 827,2</i>	<i>19 636,3</i>	<i>21 612,6</i>
1.1.1 Impozite directe	805,2	889,3	983,7

Indicatori	2013	2014	2015
1.1.1.1 Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător	805,2	889,3	983,7
Indicatori	2013	2014	2015
1.1.2 Impozite indirecte	17 022,0	18 747,0	20 628,9
1.1.2.1 TVA	12 272,0	13 513,0	14 823,0
Indicatori	2013	2014	2015
1.1.2.2 Accize	3 306,0	3 645,0	4 038,0
1.1.2.3 Impozitele asupra comerțului exterior	1 444,0	1 589,0	1 767,9
<i>1.2 Venituri Nefiscale</i>	<i>1 022,1</i>	<i>1 106,0</i>	<i>1 134,6</i>
1.2.1 Soldul profitului net al Băncii Naționale	-	-	-
1.2.2 Alte venituri	1 022,1	1 106,0	1 134,6
<i>1.3 Fondurile și mijloacele speciale</i>	<i>984,5</i>	<i>998,1</i>	<i>1005,7</i>
1.3.1 Fondurile speciale	324,1	333,3	336,9
1.3.2 Mijloacele speciale	660,4	664,8	668,8
2. Granturi	2 623,9	1 832,7	1 381,3
3. Transferuri	278,9	395,7	552,1

Sursa: Elaborat de autori în baza Cadrului bugetar pe termen mediu 2013-2015 www.mf.gov.md [13].

Analizând structura veniturilor bugetului de stat, observăm că acestea se împart în trei categorii: venituri curente, granturi și transferuri, care dețin în medie 90,2%, 8,13% și, respectiv, 1,67%. Conform ponderii pe care o dețin, se evidențiază importanța veniturilor curente în cadrul veniturilor bugetului de stat, reprezentând de fapt principala sursă de venituri dintre acestea.

Conform clasificăției bugetare, în categoria veniturilor curente intră: veniturile fiscale, veniturile nefiscale și fondurile și mijloacele speciale. Cea mai mare contribuție dintre acestea la formarea resurselor bugetului de stat vine din partea veniturilor fiscale. În perioada studiată, spre exemplu în anul 2015, s-a înregistrat o creștere a veniturilor fiscale de la 17 827,2 milioane lei la 21 612,6 milioane lei. Această creștere în mărime absolută a reprezentat 3 785,4 milioane lei, iar în mărime relativă 17,52%. La rândul lor, veniturile fiscale sunt reprezentate de impozite directe și impozite indirecte, care procură în medie 4,55% și, respectiv, 95,45%. Veniturile fiscale contribuie la acumularea a până la 81,6% din veniturile bugetului de stat.

O contribuție mai puțin importantă la acumularea de resurse financiare ale statului le revine veniturilor nefiscale. În cadrul acestora intră profitul net al Băncii Naționale și alte venituri ale bugetului de stat. Astfel, în perioada 2013-2015 veniturile nefiscale au înregistrat o creștere de la 1 022,1 milioane lei la 1 134,6 milioane lei, adică o creștere în mărime absolută de 112,5 milioane lei și în mărime relativă de 9,91%. La formarea veniturilor publice veniturile nefiscale participă cu 4,5%.

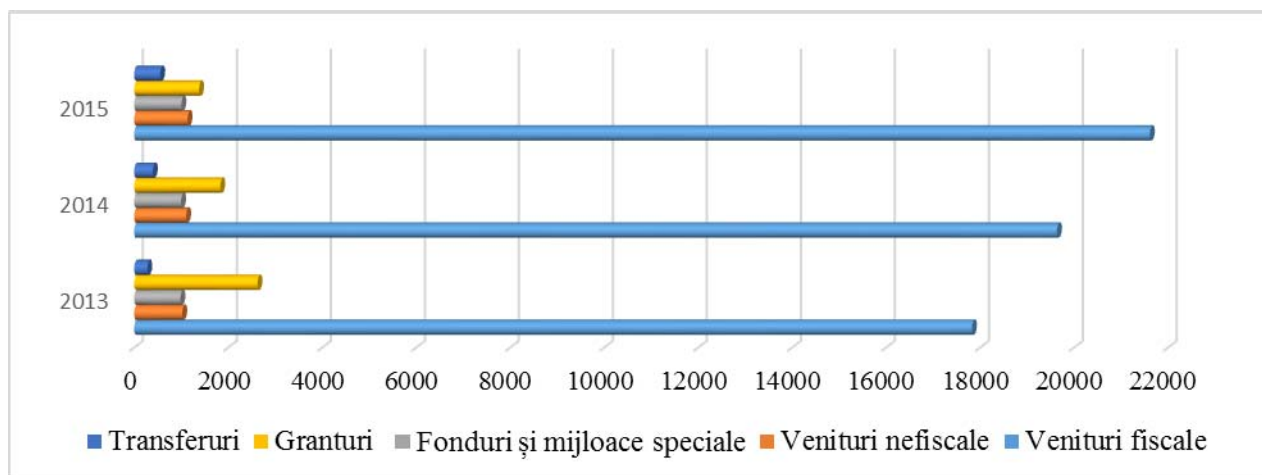
În cazul fondurilor și mijloacelor speciale de asemenea se înregistrează o creștere, deși mai puțin semnificativă: acestea cresc de la 984,5 milioane lei la 1 005,7 milioane lei, în mărime absolută reprezentând o creștere cu 21,2 milioane lei și în mărime relativă cu 2,1%. Această cercetare denotă că în totalul veniturilor publice fondurile și mijloacele speciale contribuie cu 4,13%.

O altă sursă pentru fondurile publice o reprezintă granturile. Astfel, în perioada de referință acestea înregistrează o diminuare de la 2 623,9 milioane lei în 2013 la 1 381,3 milioane lei în 2015. Granturile participă în totalul veniturilor publice cu 8,06%.

Transferurile, asemenea granturilor, cu un aport mai mic la formarea veniturilor publice, în perioada analizată au înregistrat o majorare de la 278,9 milioane lei la 552,1 milioane lei, realizând o creștere în mărime absolută de 273,2 milioane lei, sau în mărime relativă de 49,48% (creștere considerabilă în decursul acestor 3 ani).

Structura tuturor veniturilor bugetului de stat este reprezentată în Figura 1, conform căreia putem conchide/ confirma faptul că cea mai importantă și mai sigură sursă pentru veniturile bugetului de stat sunt veniturile

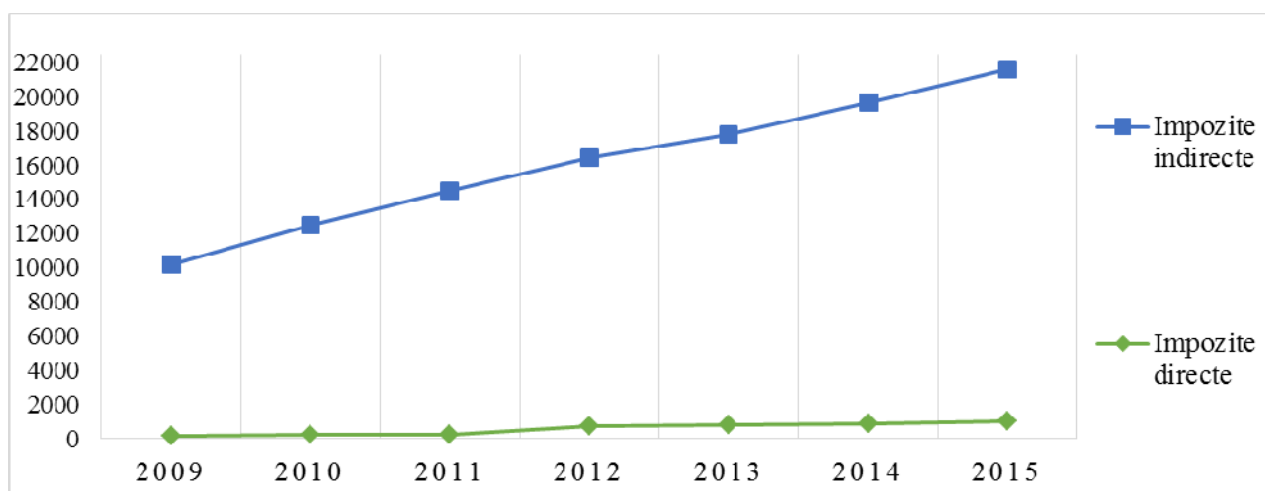
fiscale, prin intermediul acestora fiind procurate circa 81,6% din totalul veniturilor bugetului de stat. Pe când prin intermediul celorlalte surse, precum veniturile nefiscale, fondurile și mijloacele speciale, granturile și transferurile, sunt procurate aproximativ 19% din totalul veniturilor bugetului de stat.

Fig.1. Evoluția veniturilor bugetului de stat (mil.lei) în perioada 2013-2015.

Sursa: Elaborată de autori conform datelor din Tabel.

Dat fiind că veniturile fiscale reprezintă sursa principală de fonduri pentru formarea veniturilor bugetului de stat, este important să fie studiată structura și evoluția acestora (Fig.2).

Fig.2. Evoluția veniturilor fiscale vărsate în bugetul de stat (mil.lei) în perioada 2009–2015.

Sursa: Elaborată de autori în baza *Cadrului bugetar pe termen mediu 2013-2015* www.mf.gov.md [13].

După cum s-a menționat, potrivit clasificăției bugetare, veniturile fiscale sunt vărsate la bugetul de stat sub două forme: impozite directe și impozite indirecte. Dintre aceste două forme cea mai mare contribuție la formarea veniturilor bugetului de stat au impozitele indirecte. În acest sens datele din Figura 2 demonstrează că impozitele indirecte dețin o pondere semnificativă în cadrul veniturilor fiscale, care în perioada 2009-2015 au crescut în mărime absolută cu 10 649,5 milioane lei, iar impozitele directe înregistrează o creștere de 800,5 milioane lei în perioada respectivă.

Așadar, impozitele reprezintă modalitatea prin intermediul căreia statul intervine în economie în scopul dezvoltării anumitor procese economice sau în scopul frânării acestor activități. Cert este faptul că veniturile fiscale reprezintă o sursă de finanțare importantă pentru stat. Fapt demonstrat de ponderea acestora în cadrul veniturilor totale, unde aproximativ 82% sunt de natură fiscală.

În Republica Moldova consumul populației este un pilon important pe care se sprijină economia, implicit și bugetul statului. Impozitele pe consum, cum sunt accizele și taxa pe valoare adăugată, dețin ponderi semnificative în cadrul veniturilor bugetare [7].

La rândul lor, impozitele indirecte vărsate la bugetul de stat al Republicii Moldova sunt formate din: taxa pe valoare adăugată, accize și taxele vamale.

Prin urmare, taxa pe valoare adăugată este un impozit general de stat care reprezintă o formă de colectare la buget a unei părți a valorii mărfurilor livrate, a serviciilor prestate care sunt supuse impozitării pe teritoriul Republicii Moldova, precum și a unei părți din valoarea mărfurilor, serviciilor impozabile importate în Republica Moldova [8, p.63].

Economia Republicii Moldova se bazează în mare parte pe consum, realitate demonstrată de ponderea pe care o au veniturile din TVA și accize vărsate la buget. TVA, cunoscută drept un impozit pe consum, se percepe, cu foarte puține excepții, asupra tuturor activităților de producție, comerț sau prestări de servicii, fiind astfel sensibilă la conjunctura economică în care se află țara unde este aplicată. Altfel spus, în perioadele când economia înregistrează un curs ascendent, TVA are un randament fiscal ridicat, iar în perioadele cu trend descendent, atunci când și producția și consumul înregistrează o scădere, încasările din TVA se reduc și ele [9].

Astfel, putem analiza evoluția contribuției TVA la acumularea veniturilor bugetului de stat după figura ce urmează.

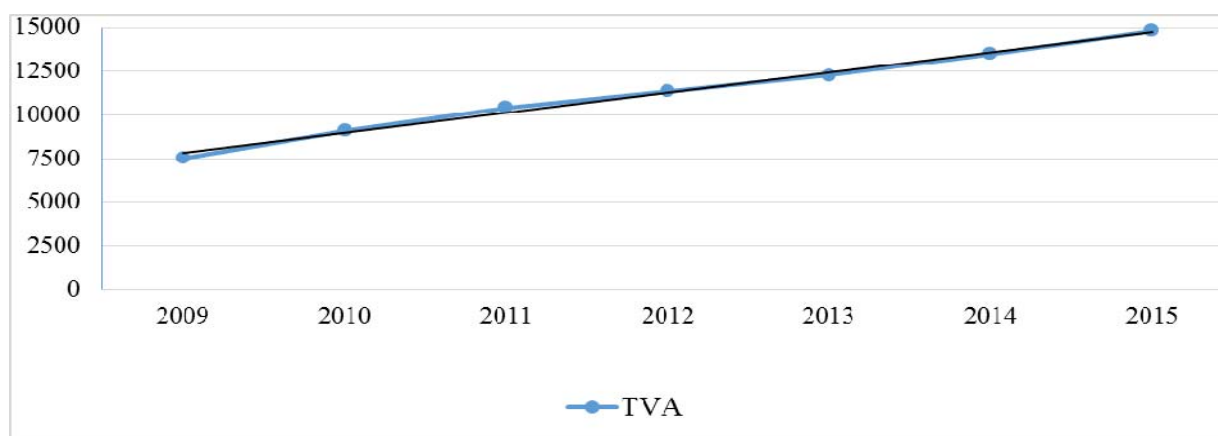

Fig.3. Evoluția încasărilor din TVA în perioada 2009-2015.

Sursa: Elaborată de autori în baza Cadrului bugetar pe termen mediu 2013-2015 www.mf.gov.md [13].

Analizând datele din Figura 3, observăm că încasările din TVA pentru ani 2009-2015 înregistrează un trend ascendent, și anume: pe parcursul acestor 7 ani indicele de creștere este unul constant, reprezentând în medie o creștere de aproximativ 12% în fiecare an. În urma acestei analize putem afirma că TVA reprezintă o sursă constantă de venit pentru bugetul de stat; mai mult, chiar putem clasifica acest indicator drept liderul impozitelor indirecte, întrucât constituie, în medie, în această perioadă aproximativ 72% din totalul impozitelor indirecte. Evoluția încasărilor la capitolul TVA este influențată de aplicarea măsurilor politicii fiscale pentru anul 2013, care se exprimă prin majorarea cotei de la 8% până la 20% la producția agricolă primară și la zahărul din sfecla de zahăr prin majorarea cotei de la 6% până la 8% la gazele naturale și lichefiate, precum și prin anularea scutirii de TVA la mijloacele fixe depuse în capitalul social al agenților economici [10]. Toate acestea confirmă faptul că TVA reprezintă o sursă constantă de venit pentru bugetul de stat. În același timp, comparând cu unele state ca Bulgaria, Estonia, Austria, Slovacia și Regatul Unit, unde se aplică aceeași cotă standard TVA ca și în Republica Moldova, de 20%, dar raportată la veniturile medii ale populației din țara noastră cu cele înregistrate în aceste state, ajungem la concluzia că nivelul TVA aplicat în Republica Moldova creează o presiune fiscală destul de semnificativă [9].

O altă sursă de venit pentru bugetul de stat o constituie accizele. Accizul este un impozit general de stat care se stabilește asupra unor mărfuri de consum; deci, accizele reprezintă taxe de consumație pe produs. Introducerea accizelor de către stat constituie un aspect de limitare a consumului unor categorii concrete de

produse, care au o influență negativă asupra sănătății, cum ar fi tutunul, alcoolul, precum și unele mărfuri de lux: bijuterii, blănuri, parfumuri [8, p.81].

Din punct de vedere economic, statul, prin perceperea de accize, poate influența cererea la anumite categorii de produse aplicând accize mari la produsele importate în comparație cu produsele indigene, protejând în acest mod agenții economici interni. Această modalitate poate impulsiona și creșterea consumului de produse de pe piața internă. Se consideră că acestea au un rol social, întrucât accizele sunt percepute mai cu seamă asupra unor produse dăunătoare sănătății populației, cel mai bun exemplu în acest sens fiind tutunul și alcoolul.

Accizele mai pot fi folosite și în calitate de mijloace de atragere a resurselor către bugetul de stat. De aceea, asupra unor produse luxoase, cum sunt blănurile și bijuteriile, se percep accize destul de mari, care pot atinge și nivelul de 50% din valoarea acestora.

Scopul aplicării accizelor este în primul rând unul fiscal – formarea de resurse la dispoziția statului. În al doilea rând, acestea sunt folosite drept pârghii pentru controlul consumului [12].

Conform datelor din Figura 4, aceeași evoluție se observă și în cazul categoriei date de impozit indirect, care de asemenea înregistrează un trend ascendent pe parcursul acestor 7 ani, începând cu încasări de la 1535 milioane lei și ajungând la 4038 milioane lei în 2015, ceea ce presupune o creștere cu 2503 milioane lei sau o creștere medie anuală de 17,89%. Ponderea accizelor în această perioadă în totalul impozitelor indirecte reprezintă aproximativ 19%.

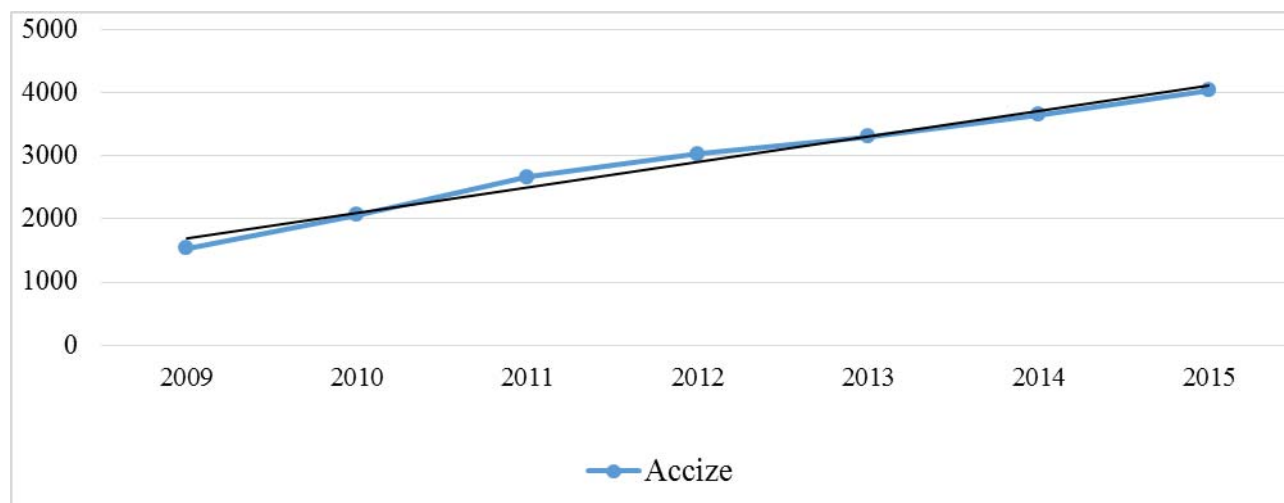

Fig.4. Evoluția încasărilor din accize în perioada 2013-2015 (mil.lei).

Sursa: Elaborată de autori în baza Cadrului bugetar pe termen mediu 2013-2015 www.mf.gov.md [13].

În completare, și taxele vamale se încadrează în rândul impozitelor indirecte cu o pondere medie de 9% în totalul acestora. Ele reprezintă impozite indirecte generale de stat percepute de organele vamale asupra mărfurilor importate, exportate sau tranzitate pe teritoriul Republicii Moldova, instituite în scopul reglementării comerțului exterior și folosite drept instrumente în relațiile internaționale [8, p.93]. Practicarea și dimensionarea taxelor vamale se află în strânsă legătură cu nevoia de fonduri publice, exprimând atitudinea statelor în plan financiar sau/și de cooperare economică între țări, luându-se în calcul stimularea exporturilor și protejarea economiei [11 p.120].

Sistemul vamal modern și polifuncțional deține un rol important în sistemul de reglementare a activității economice externe a țării și în completarea bugetului de stat cu încasări fiscale. Actualmente, în economia națională taxele vamale reprezintă nu doar venituri fiscale ale bugetului de stat, dar și un mijloc de stimulare a exportului, de largire a cooperării economice cu exteriorul, asigurând și intensificarea reciproc avantajoasă a schimburilor economice, culturale și științifice cu alte state [12].

Statele cu economia de piață dezvoltată utilizează pârghia impozitelor și taxelor cu scopul de a influența schimburile cu alte state, în dependență de proveniența, natura, gradul de prelucrare, precum și destinația

produselor. Prin urmare, taxele vamale aplicate asupra produselor aduse din străinătate și asupra celor care se produc în țară sunt utilizate în așa mod încât să aducă venituri semnificative bugetului de stat fără a inhiba operațiunile de importare.

Însă, pentru categoriile de produse care dispun de dublă sursă de aprovizionare din țările străine, dar și din producția internă, impozitele sunt semnificativ majorate în scopul de a proteja agenții economici autohtoni.

De asemenea, țările cu un nivel de dezvoltare înalt utilizează taxele vamale în scopul de a proteja propria industrie prin aplicarea unor prețuri limită la materia primă, petrol, cereale etc. Evident că pe lângă taxele vamale aceste țări mai folosesc și alte tehnici sau instrumente întru protejarea agenților economici interni.

Operațiunile de export sunt și ele încurajate, prin modalități cum ar fi: scutirea de taxe vamale, TVA și alte taxe, acestea reprezentând o practică utilizată de către majoritatea statelor.

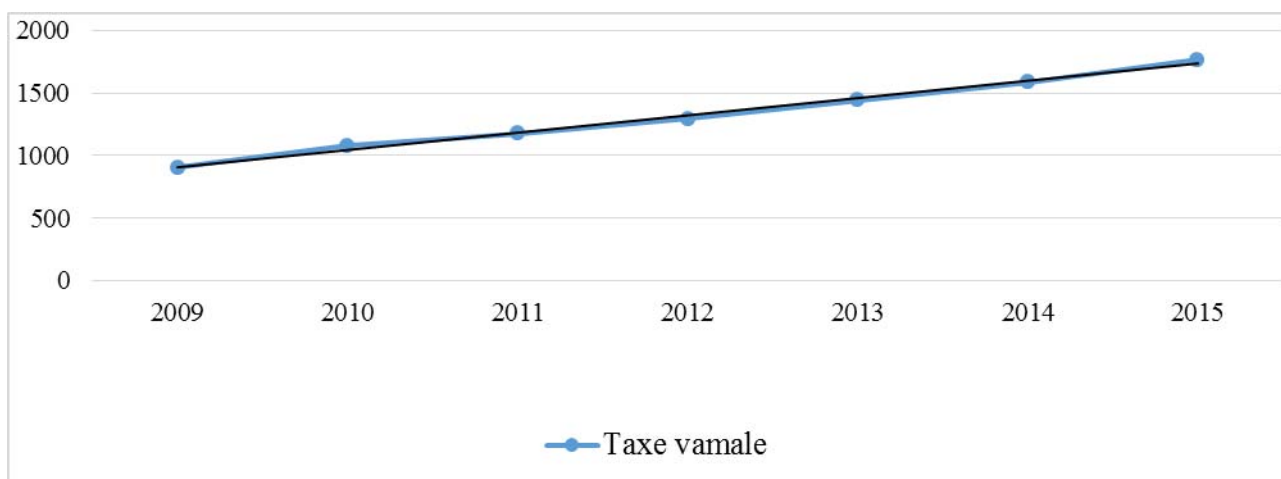

Fig.5. Evoluția încasărilor din taxe vamale în perioada 2009-2015.

Sursa: Elaborată de autori în baza Cadrului bugetar pe termen mediu 2013-2015 www.mf.gov.md

Conform datelor prezentate în Figura 5, observăm că pe parcursul anilor 2009-2015 încasările la bugetul de stat din taxe vamale s-au majorat în fiecare an cu aproximativ 11,80%, realizând o evoluție considerabilă an de an, și anume: una ascendentă. Astfel, în această perioadă încasările la bugetul de stat din taxe vamale au crescut de la 907,6 milioane lei la 1767,9 milioane lei, constituind o majorare cu 860,3 milioane lei în mărime absolută sau cu 48,67 % în mărime relativă.

Așadar, în orice economie, taxele vamale îndeplinesc un rol multiplu, reprezentând, în primul rând, un instrument prin care se asigură protecția producției și a producătorilor autohtoni, lărgirea cooperării economice și, în al doilea rând, o sursă de venit pentru bugetul de stat.

Concluzii

Din analiza efectuată pe parcursul acestui studiu se poate deduce că această majorare continuă a contribuției din impozitele indirecte s-a realizat pe baza procesului de creștere economică care, la rândul ei, a dus la creșterea încasărilor totale la bugetul de stat. Astfel, în cadrul veniturilor fiscale cea mai mare pondere o dețin impozitele indirecte, în rândul cărora, în perioada analizată, s-a înregistrat (după cum s-a menționat) o creștere continuă, fapt ce denotă importanța acestora pentru bugetul de stat. Totodată, în cadrul impozitelor indirecte, cea mai semnificativă pondere o deține taxa pe valoare adăugată, aceasta reprezentând unul dintre cele mai eficiente instrumente fiscale, întrucât: în primul rând, acest impozit asigură vărsarea regulată de fonduri către bugetul de stat; în al doilea rând, are un grad înalt de universalitate; în al treilea rând, reprezintă o parte importantă din resursele bugetare. Toate aceste particularități și determină aplicarea pe larg a acestui impozit în întreaga lume. De aici putem afirma cu certitudine că TVA este unul dintre impozitele-cheie în formarea resurselor bugetului de stat, reprezentând liderul componentelor impozitelor indirecte. În viziunea noastră, cea mai mare dificultate în cazul acestui impozit o pot provoca doar calculele pentru deducerile fiscale, precum și cazurile de scutiri.

Așadar, impozitele indirecte, reprezentând niște plăți cu caracter obligatoriu către bugetul de stat, au misiunea de a asigura distribuirea și redistribuirea venitului național, în strictă conformitate cu obiectivele economice și sociale. Astfel, de la apariția impozitelor indirecte și până în prezent, cu numeroase modificări (de la definirea conceptuală până la sfera de aplicare, fapt condiționat de dezvoltarea economică și socială, dar și de cheltuielile publice acceptate de fiecare stat în parte) rolul acestora nu s-a schimbat, presupunând în continuare acumularea de venituri necesare în procesul de exercitare a funcțiilor statului. De asemenea, evoluția impozitelor indirecte pe teritoriul Republicii Moldova este considerată drept un proces complex și de durată, cert fiind faptul că acestea reprezintă, la etapa actuală, o sursă considerabilă de venituri pentru bugetul de stat al țării noastre.

Referințe:

1. ALEXANDRU, F. *Fiscalitate și prețuri în economia de piață*. București: Editura Economică, 2002, p.304.
2. SECRIERU, A. *Finanțe publice. Instrumente și mecanisme financiare de intervenție guvernamentală*. Chișinău: Epigraf, 2004, p.423.
3. CUSLII, E., MUNTEANU, T. *Impozitele ca mecanisme de reglare a activității economice*. Chișinău, 2015, p.108, http://www.utm.md/meridian/2015/MI_1_2015/18_Cuslii_E_IMPOZITELE.pdf
4. STRATULAT, O. *Impozitele: abordare teoretică*. Chișinău: Evrica, 2004, p.96; BISTRICEANU, Gh., POPESCU, Gh. *Bugetul de stat al României*. București: Editura Universitară, 2007, p.424.
5. BREZEANU, P., MARINESCU, I. *Finanțe publice și fiscalitatea între teorie și practică*. București: Editura fundației „România de Mâine”, 1998, p.220.
6. *The importance of indirect taxes is growing*, http://www.ey.com/LU/en/Newsroom/PR-activities/Articles/Article_201305_The-Importance-of-indirect-taxes-is-growing
7. DERMENGI, D. *Bugetul Republicii Moldova – între statistică și eficiență a gestionării banului public*. Chișinău, 2015, <http://agora.md/analize/119/bugetul-republicii-moldova-intre-statistica-si-eficienta-a-gestionarii-banului-public>
8. BOȘCANEANU, N., IOVU-CĂRĂUȘ, M. *Fiscalitate*. Chișinău: Editura ASEM, 2012, p.159.
9. DERMENGI, D. *Consumul populației – sursa principală de venituri ale statului*. Chișinău: 2014, <http://agora.md/analize/78/consumul-populatiei--sursa-principala-de-venituri-a-statului>
10. www.ccrm.md
11. ȘTEFURA, G. *Proces bugetar public*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2009, p.206.
12. ROTARU L., COJOCARU, M. Impactul taxelor percepute de către serviciul vamal în Republica Moldova. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, 2014, nr.2(72), p.143-148.
13. www.mf.gov.md

Prezentat la 21.06.2016